

ITINERARIUM IULII RUGGIERI
tempore nuntiaturae Polonae

- 29 XI 1565 - Roma in Poloniam profectus est (Szorc, p. 605-607).
- 9-12 XII 1565 - substitit Ferrariae, ubi propter mortem Pii V iter interrumpere coactus est (Milano, BA, ms. F 106 inf., f. 498r-v, 514r-v).
- Februario 1566 - Patavii morabatur, ubi secundam legationem suam apparabat (Dengel NBD II/5, p. 95).
- Martio 1566 - Romam revertit, ubi novas litteras credentiales, facultates etc. obtinuit (AV, Arm. 42, ms. 25 f. 336r-342r; Wien, HHStA, Röm. Correspondenz 30, fasc. 1 f. 181r).
- 6 IV 1566 - Roma discessit et iter in Poloniam denuo ingressus est (Kraków, BJ, ms. 60, fasc. 2 p. 819).
- 6 V 1566 - Augustam pervenit, ubi ab imperatore Maximiliano II exceptus est et cum Ioanne F. Commendone colloquia habuit (Dengel NBD II/5 p. 210).
- Ante 5 VI 1566 - venit Cracoviam (Olsztyn, ADWO, D 15 f. 35r).
- 22-23 VI 1566 - Universitatem Cracoviensem visitavit (Wisłocki, 357-358).
- 16 VI-29 VIII 1566 - commoratus est Lublini, ubi Comitia Regni celebrabantur (Olsztyn, ADWO, Ab 2 f. 87r-88r; AV, Conc. Trid. 33 f. 138r-v).
- 20 IX 1566 - transiit per Lovicium et venit Heilsbergam, ubi a card. Stanislao Hosio per aliquot menses hospitio excipiebatur (Roma, ARSI, Germania 147 f. 229r-230r; Olsztyn, ADWO, D 26 f. 28r-v).
- Ante 4 XI 1566 - e manibus Hosii, verisimiliter Braunsbergae, presbyteratus ordines suscepit (BV, Vat. Lat. 6182 I f. 301r-v).
- 27 XI 1566 - Heilsbergae commorabatur (Olsztyn, ADWO, D 64 f. 24r-25r).
- 14-30 I 1567 - iterum Heilsbergae versabatur (Kraków, BJ, ms. 160, fasc. 14 f. 2r, 4r, 7v).
- 7 III 1567 - erat Heilsbergae (Kraków, BJ, ms. 160, fasc. 15 f. 3r-4r).
- Ante 23 III 1567 - ex Varmia discessit et Petricoviam, ad Comitia, se contulit (Kraków, BJ, ms. 60 III, p. 971).

- 10 IV 1567 - iam erat Petricoviae et intererat Comitiis (BV, Vat. Lat. 6189 II f. 377r).
- 23 VII 1567 - adhuc Petricoviae aderat vel iterum illuc venit, ubi processum informativum Stanislai Karnkowski ad episcopatum Vladislaviensem nominati celebravit (BV, Vat.Lat. 6189 II f. 403r).
- 31 VII et 18 IX 1568 - commoratus est Cracoviae (Kórnik, BPAN, ms. 252 f. 126r, 127r).
- Post 15 III 1568 - Cracovia discessit et iter conversum in Italiam ingressus est (Kraków, BJ, ms. 60 III, p. 925).
- Medio mense Iunio 1568 - Romam pervenit (Kraków, BCz, ms. 1608 IV p. 379).

INDEX FONTIUM

qui in hoc volumine publicantur

(qui memorantur solum, in parenthesi adducuntur)

Archivum Secretum Vaticanum (AV):

- Armadium (Arm.) 42, ms. 25 f. (232r-235r) 336r-342r, 576r-v.
- " " " " 26 f. (184r), 185r.
- " " 44 " 7 f. 83r, 93r, 177r, 180r, 182r, 184r, 242r-v.
- " " " " 12 f. 87r-v.
- " " " " 13 f. (74v-75r).
- " " " " 18 f. 119r-120r.
- " " 64 " 29 f. 46r-v.
- Concilio di Trento (Conc.Trid.), ms. 33 f. 138r-v.
- Fondo Bolognetti (F.Bolognetti), ms. 241 f. 19r-119r.
- Fondo Borghese (F.Borghese) I, ms. 132-136 f. 180r-205v.
- " " " " 244-248 f. 138r-172r.
- Fondo Pio (F.Pio), ms. 26 f. 137r-182r.
- Lettere di Principi (Lett.Principi), ms. 23 f. (185r-186v).
- " " " " 24 f. 228r-229r.
- " " " " 25 f. (120r, 168r, 176r).
- " " " " 26 f. (31r).
- " " " " 27 f. (126r-v).
- " " " " 31 f. (359v-360r), 362v-363r,
364r-365r, 368v-369r.
- Miscellanea Armadia (Misc.Arm.) II, ms. 82 f. 195r-208v, 211r-219r,
267r-270v, 479r-482r.
- " " " " 94 f. 11r-94v.
- " " " " 115 f. 21r-104v.
- Nunziatura di Germania (Nunz.Germania), ms. 66 f. (328r-v).
- " " " " 67 f. (54r-v, 56r-v).
- Nunziatura di Polonia (Nunz.Pol.), ms. 1 f. 2r-70r.
- " " " " 5 f. (227r-v).
- Nunziatura di Venezia (Nunz.Venezia), ms. 4 f. (23v-25v, 94v-95v).
- Secretariatus Brevium (Secr.Brev.), ms. 6 f. 214r.

Bibliotheca Apostolica Vaticana (BV):

- Cod. Barberini Latini (Barb.Lat.), ms. 4698 f. 123r, 131r.
- " " " 5185 f. 325r-373v.
- Cod. Barberini Latini (Barb.Lat.), ms. 5649 f. 16r-45v.
- Cod. Chigiani (Chigi), ms. F. VI. 155 f. 1r-95r.
- " " N. II. 47 f. 1r-90r.
- " " R. I. 26 f. 10v-67r.
- Cod. Ottoboniani Latini (Ottob.Lat.), ms. 2433/I f. 178r-235v.
- " " " 3184 f. 75r-141v.
- " " " 3185 f. 274r-310v.
- Cod. Urbinales Latini (Urb.Lat.), ms. 823/II f. 247r-356v.
- " " " 855 f. 326r-348v.
- Cod. Vaticani Latini (Vat.Lat.), ms. 5914 f. 166r-198v.
- " " " 6182/I f. 151r, 301r-v.
- " " " 6189/II f. (320r-321r) 377r,
403r, (537r-v).
- " " " 7093 f. 272v-273r, 301r.
- " " " 7480 f. 142r-212v.
- " " " 9435 f. 454r-517v.

Città di Castello, olim Archivio Magherini - Graziani (AMG):

(Ante superius bellum a Glemma exploratum, nunc non exsistit).

- Ms. 9.
- Ms. 51 f. 82r-83v, (159r-v), 188r-189v.

Gdańsk, Archiwum Państwowe w Gdańsku (APG):

- Ms. 300, D/46 nr (55).

Gniezno, Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie (AAG):

- Listy, nr 1573.

Gotha, Forschungsbibliothek (FB):

(Ante bellum a Glemma perquisitum, nunc accessu difficillimum).

- Ms. III. 141.

Kórnik, Biblioteka Polskiej Akademii Nauk (BPAN):

- Ms. 252 f. 126r, 127r.

Kraków, Archiwum Krakowskiej Kapituły Katedralnej (AKKK):

- Acta Capitularia, ms. 6 f. (51v-53v, 58v, 83r-v, 92r, 97r, 99v-100r,
101v-102r, 109v-110r, 125v, 134r-v).
- Libri Archivi, ms. 6 p. 6-11, (23-25), 116-117, 594-596, 609-610.

Kraków, Biblioteka Czartoryskich (BCz):

- Ms. 76 IV p. 279-281.
- " 78 IV, charta inter p. 212-213.
- " 1607 IV p. 1221-1222, 1257, 1279-1283, 1309-1311.
- " 1608 IV p. 303-306, 319-321, 353-360.
- " 1609 IV p. 43, 81-82, 129, 457-477, 479-481, (713-715, 1331-1332).
- " 1610 IV p. 405.

Kraków, Biblioteka Jagiellońska (BJ):

- Ms. 28 fasc. 1 f. (227r, 276r-277r), 304r-305v.
- " 60 " 1 p. (37-38, 235-239).
- " " " 2 p. (819-821).
- " " " 3 p. (971-973, 1015-1016).
- Ms. 160 fasc. 14 f. 2r, 4r, 7v.
- " " " 15 f. 3v-4r, 5r-v.
- " " " 17 f. 4r.
- " " " 18 f. 4r-v.

Kraków, Biblioteka Polskiej Akademii Nauk (BPAN):

- Ms. 2256 f. 537v-538r.

London, British Museum (BM):

- Additional, ms. 26865 p. 65.

Milano, Biblioteca Ambrosiana (BA):

- Ms. F 106 inf., f. 498r-v, 514r-v.
- Collezione Trotti (Coll. Trotti), ms. 22 f. 23r.

Modena, Archivio di Stato (AS):

(Ante bellum a Glemma exploratum).

- Ms. B 188.

Olsztyn, Archiwum Diecezji Warmińskiej w Olsztynie (ADWO):

- Ms. Ab 2 f. 87r-88r.
- " D 13 f. 18r-20v, 95r-96r.
- " D 15 f. 35r, (49r).
- " D 16 f. (3r).
- " D 24 f. (11r, 18r, 21r-v).
- " D 26 f. (24r-v, 28r-v), 33r, (66r-67r).
- " D 33 f. 80r-v.
- " D 64 f. 24r-25v.
- " D 70 f. 348r-349r.

Paris, Bibliothèque Nationale (BN):

(Ante bellum a Glemma explorata).

- Fonds Italien (F.Italien), ms. 418.

Roma, Archivio di Stato (AS):

- Archivio Santacroce (Arch.Santacroce), ms. 191 f. 161v-211v.

Roma, Archivum Romanum Societas Iesu (ARSI):

- Germania, ms. 106 f. (157v-159v).
- " " 107 f. 5r-v.
- " " 147 f. (174r-175r) 229r-230r-291v.
- " " 148 f. 185r-v.

Roma, Biblioteca Casanatense (BCas):

- Ms. 2326 f. 150r-195v.

Roma, Biblioteca Corsiniana (BCor):

- Ms. 34 D 3 f. 177r-249v.
- " 35 D 16 f. 360r-458v.
- " 35 E 3 p. 453-544.

Wien, Haus-, Hof- und Staatsarchiv (HHStA):

- Polen I 12, fasc. 4 f. (114r-121v, 123r-134r).
- " 13, fasc. 2 f. (50r-51v).
- Römische Correspondenz (Röm.Correspondenz), ms. 30 fasc. 1 f.
(17r-21r) 181r.
- " " " ms. 32, fasc. 2 (f.
1r-3r, 17r-18r).
- Römische Hofkorrespondenz (Röm.Hofkorrespondenz), ms. 4 fasc. 5
f. 74r.

OPERA

in quibus scripta ad nuntiaturam Iulii Ruggieri publicata sunt

- Ciampi Sebastiano, *Bibliografia critica delle antiche reciproche corrispondenze politiche, ecclesiastiche, scientifiche, letterarie, artistiche dell'Italia colla Russia, colla Polonia ed altre parti settentrionali*, T. 3, Firenze 1842, p. 32-33.
- Dengel NBD - Nuntiaturberichte aus Deutschland nebst ergänzenden Aktenstücken, Abteilung 2: 1560-1572, Band 5: *Nuntius Biglia 1565-1566 (Juni), Commendone als Legat auf dem Reichstag zu Augsburg 1566*, bearb. Ignaz Philipp Dengel, Wien und Leipzig 1926, p. 102.
- Ehrenberg UA - *Urkunden und Aktenstücke zur Geschichte der in der heutigen Provinz Posen vereinigten ehemals polnischen Landesteile*, herausg. von Hermann Ehrenberg, Leipzig 1892, p. 240-242, 254-257.
- Gintel - *Cudzoziemcy o Polsce. Relacje i opinie* [Homines peregrini de Polonia. Sententiae et opinionones], wybrał i wydał Jan Gintel, T. 1: *Wiek X-XVII*, Kraków 1971, p. 139-146.
- Glemma OKDG - Tadeusz Glemma, *Odzyskanie klasztoru dominikańskiego w Gdańsku w latach 1565-1568* [De monasterio Dominicanorum Gedanensi annis 1565-1568 recuperato], "Rocznik Gdański", 12 (1938), p. 103-107, 109, 111, 115-116.
- Iorga - *Acte și fragmente cu privire la istoria Romînilor*, adunate din depozitele de manuscrise ale apusului de Neculaî Iorga și publicate, t. 1, București 1895, p. 14.
- Korytkowski Jan, *Pralaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od r. 1000 aż do dni naszych, podług źródeł archiwalnych* [Praelati et canonici ecclesiae cathedralis metropolitanae Gnesnensis ab a. 1000 usque ad dies nostros iuxta fontes archivales], T. 1, Gniezno 1883, p. 383.
- Kulczycki Władysław, *Sprawozdanie ze stanu Królestwa Polskiego złożone świętemu Piusowi V przez księdza Juliusza Ruggiero nuncjusza apostolskiego na dworze Zygmunta Augusta za swoim powrotem z Polski r. p. 1568* [Relatio de Regno Poloniae, sancto Pio V a sacerdote Iulio Ruggieri, nuntio apostolico in aula Sigismundi Augusti, post suum a. 1568 ex Polonia reditum oblata], "Czas. Dodatek Miesięczny", 12 (1858), fasc. 36, p. 563-625.

- Laderchi - *Annales Ecclesiastici. Ab anno 1566 ubi Odericus Raynaldus desinit. Auctore Jacobo de Laderchio Faventino Congregationis Oratorii Presbytero*, T. 22, Romae 1728, p. 208.
- Lanckorońska - *Documenta ex Archivo Cardinalis Ioannis Morone ad Poloniam spectantia, quae in Archivo Secreto et in Bibliotheca Vaticana asservantur*, II Pars: 1539-1579, ed. Carolina Lanckorońska, Romae 1984 (Elementa ad Fontium Editiones, T. LIX), p. 42-43.
- Niemcewicz - *Zbiór pamiętników historycznych o dawnej Polsce z rękopisów, tudzież dzieł w różnych językach o Polsce wydanych wraz z listami oryginalnemi królów i znakomitych ludzi w kraju naszym* [Commentarii historici de vetere Polonia secundum manuscripta...], przez Juliana Ursyna Niemcewicza, T. 3, Warszawa 1822, p. 5-25.
- Rykaczewski - *Relacye nuncyuszów apostolskich i innych osób o Polsce od r. 1548 do 1690* [Relationes nuntiorum apostolicorum et aliorum personarum de Polonia ab a. 1548 usque ad a. 1690], wyd. Erazm Rykaczewski, T. 1, Berlin-Poznań. 1864, p. 165-217.
- Šeptyckij - *Monumenta Ucrainae Historica*, collegit metropolita Andreas Šeptyckij, T. 1: 1075-1623, Romae 1964, p. 10; T. 9-10: 1075-1632, *Supplementum*. Collegit metropolita Andreas Šeptyckij, edidit metropolita Iosephus Slipyj, Romae 1971, p. 61-62 (Editiones Universitatis Catholicae Ucrainorum S. Clementis Papae).
- Theiner - *Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae gentiumque finitimarum historiam illustrantia*, ed. Augustinus Theiner, T. 2: *Ab Ioanne PP XXII usque ad Pium PP V, 1410-1572*, Romae 1861, p. 726.
- Turgenev - *Historica Russiae Monimenta, ex antiquis exterarum gentium Archivis et Bibliothecis deprompta ab A. I. Turgeniewio*, T. 1: Scripta varia e Secreto Archivo Vaticano et aliis Archivis et Bibliothecis Romanis excerpta continens inde ab anno MLXXV ad annum MDLXXXIV, Petropoli 1841, p. 207-210.
- Welykyj - *Litterae nuntiorum apostolicorum historiam Ucrainae illustrantes (1550-1850)*, collegit, paravit, adnotavit editionemque curavit P. Athanasius G. Welykyj OSBM, T. 1: 1550-1593, Romae 1959 (Analecta OSBM, Series II, Sectio III), p. 64-68.
- Wierzbowski MDP - *Materyały do dziejów piśmiennictwa polskiego i biografii pisarzy polskich* [Monumenta historiam litterarum Poloniarum et vitas scriptorum Polonorum illustrantia], zebrał Teodor Wierzbowski, T. 10 1398-1600, Warszawa 1900, p. 132.
- Wierzbowski U - *Uchansciana czyli zbiór dokumentów wyjaśniających życie i działalność Jakuba Uchańskiego* (Uchansciana seu collectio

documentorum, vitam et operam Iacobi Uchański illustrantium), wyd. Teodor Wierzbowski, T. 2, Warszawa 1885, p. 240; T. 3, Warszawa 1890, p. 133-135, 153-160, 166-171, 173, 175-177, 182-184, 201-204; T. 4, Warszawa 1892, p. 10-11.

STUDIA ET FONTES AUXILIARII
quibus in hoc volumine apparando usi sumus

- Abraham Władysław, *Sprawozdanie z poszukiwań w archiwach i bibliotekach rzymskich w latach 1896/7-1897/8. O materiałach do dziejów polskich w wiekach średnich* [Relatio de explorationibus in archivis et bibliothecis Romanis annis 1896/7-1897/8 peractis. De scriptis ad historiam Polonam medii aevii pertinentibus], in: *Archiwum Komisji Historycznej (Polskiej) Akademii Umiejętności*, Seria 1, T. 9, Kraków 1902 p. 1-234.
- Bonamicius Philippus, *De claris pontificiarum epistolarum scriptoribus ad Clementem XIV pont. max.* Editio altera multo auctior atque emendatior, Romae MDCCLXX.
- Boratyński Ludwik, *Ioannis Andreae Caligarii, nuntii apostolici in Polonia epistolae et acta 1578-1581*, Cracoviae 1915 (Monumenta Poloniae Vaticana, T. IV).
- Bullarium Romanum - *Bullarum, diplomatum et privilegiorum Sanctorum Romanorum Pontificum Tauriensis editio*, T. 7: A Pio IV (an. MDLIX) ad Pium V (an. MDLXXII), Augustae Taurinorum MDCCCLXII.
- Ciampi Sebastiano, *Bibliografia* (ut inter Opera, in quibus scripta Iulii Ruggieri publicata sunt), T. 2, Firenze 1839.
- Cynarski Stanisław, *Zygmunt August*, Wrocław 1988.
- Dengel NBD - *Nuntiaturnberichte aus Deutschland nebst ergänzenden Aktenstücken, Abteilung 2: 1560-1572, Band 5* (ut inter Opera, in quibus scripta Iulii Ruggieri publicata sunt); Band 6: *Nuntius Biglia, 1566 (Juni) - 1569 (Dezember). Commendone als Legat bei Kaiser Maximilian II, 1568 (Oktober) - 1569 (Jänner)*, bearb. Ignaz Philipp Dengel, Wien 1939.
- Długosz ARP - *Ioannis Dlugossii Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae*, T. 1, lib. 1-2, Varsaviae 1964.
- Długosz HP - *Ioannis Dlugossii seu Longini, Canonici Cracoviensis, Historiae Polonicae Libri XII. Ad veterrimorum librorum manuscriptorum fidem recensuit, variis lectionibus annotationibusque instruxit Ignatius Żegota Pauli. Cura et impensis Alexandri Przeździecki*, T. IV-V, Cracoviae 1877-1878.
- Ehrenberg IB - *Italianische Beiträge zur Geschichte der Provinz Ostpreussen*, herausg. von Hermann Ehrenberg, Königsberg 1895.
- Eichhorn Anton, *Der ermländische Bischof und Kardinal Stanislaus Hosius, vorzüglich nach seinem kirchlichen und literarischen Wirken geschildert*, Band 2: *Sein Wirken als Kardinal*, Mainz 1855.

- Garampi Iosephus, *Synopsis Legatorum et Nuntiorum Apostolicorum in Polonia, penultima redactio inscripta. Primo sbozzo dei Nunzi in Polonia dal 1068-al 1700*, ms. AV, F. Garampi 23, f. 68r-68ar.
- Glemma INR - Tadeusz Glemma, *Instrukcja nuncjusza Ruggieriego* [Instructio nuntii Ruggieri], in: *Studia historyczne ku czci Stanisława Kutrzeby*, T. 2, Kraków 1938, p. 265-276.
- Glemma ZWP - Tadeusz Glemma, *Zapiski nuncjusza polskiego Wincentego Dal Portico z r. 1568* [Annotationes Vincentii Dal Portico, nuntii in Polonia, a. 1568 factae], "Collectanea Theologica" 17 (1936), fasc. 2, p. 273-288.
- Gromnicki Tadeusz, *Świętopietrze w Polsce* [De denario sancti Petri in Polonia], Kraków 1908.
- Grzywacz Jerzy, *Nominacje biskupie w Polsce przedrozbiorowej* [De nominationibus episcoporum in Polonia nondum a vicinis divisa et occupata], Lublin 1960.
- Gulbinowicz Henryk, *Geneza konstytucji Hozjańskich Seminarium Duchownego w Braniewie* [De origine constitutionum Hosianarum Seminarii Dioecesani Braunsbergensis], "Studia Warmińskie" 5 (1968), p. 43-65.
- Kaniewska - *Diariusz sejmu lubelskiego 1566 roku* [Diarium Comitiorum Lublinensium a. 1566], oprac. Irena Kaniewska, Wrocław 1980.
- Karnkowski - *Epistolae illustrium virorum in tres libros digestae*, opera Domini D. Stanislai Carncovii, Episcopi Wladislaviensis et Pomeraniae, in lucem editae, Cracoviae 1578.
- Korytkowski (ut inter Opera, in quibus scripta Iulii Ruggieri publicata sunt).
- Kromer - *Kronika Polska Marcina Kromera, biskupa warmińskiego*, Książ 30, dotąd w trzech językach a mianowicie w łacińskim, polskim i niemieckim wydana, na język polski przełożona przez Marcina z Błazowa Błazowskiego i wydana w drukarni M. Loba r. 1611, obecne wydanie w języku polskim 3 [Chronica Polona Martini Cromeri, episcopi Varmiensis. In libris 30, hactenus Latine, Polonice et Germanice edita, in Polonicum idioma a Martino Błazowski conversa...], T. 1- 2, Sanok 1868.
- Korzeniowski - *Analecta Romana, quae historiam Poloniae saeculi XVI illustrant*, ed. Iosephus Korzeniowski, Cracoviae 1894 (Scriptores Rerum Polonicarum, Vol. 15).
- Lagomarsini - *Iulii Pogiani Sunensis epistulae et orationes, olim collectae ab Antonio Maria Gratiano, nunc ab Hieronymo Lagomarsini e Societate Iesu adnotationibus illustratae ac primum editae*, T. 4, Romae 1762.

- Ljubović Nikolaj, *Načalo katoličeskoj reakcii i upadok reformacii v Pol'se po nieizdannym istočnikom* [Initia resistentiae catholicae et finis reformationis in Polonia iuxta fontes ineditos], Varšava 1890.
- Mercati Angelo, *Reggio-Emilia nel servizio diplomatico della Santa Sede*, Modena 1948.
- Morawski Kazimierz, *Czasy Zygmuntowskie na tle prądów odrodzenia*, [Regnum Sigismundi I et Sigismundi Augusti in Polonia et tempora renatarum litterarum in Europa], Warszawa, 2 ed. 1965.
- Obłąk Jan, *O początkach Kolegium Jezuickiego i Seminarium Duchownego w Braniewie* [De initiis Collegii Iesuitarum et Seminarii Ecclesiastici Braunsbergae], "Studia Warmińskie" 5 (1968) p. 5-41.
- Pajewski Janusz, *Stosunki polsko-węgierskie i niebezpieczeństwo tureckie w latach 1516-1526* [Rationes mutuae inter Poloniam et Hungariam intercedentes et periculum Turcicum annis 1516-1526], Warszawa 1930, "Rozprawy Historyczne Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, T. 9, fasc. 3
- Pastor GP - Ludwig von Pastor, *Geschichte der Päpste*, Band 7: Pius IV (1559-1565), Freiburg-Rom 1957; Band 8: Pius V (1566-1572), Freiburg-Rom 1958.
- Simson Paul, *Geschichte der Stadt Danzig*, Band 2: Von 1517 bis 1626, Danzig 1918.
- Szczucki Lech, *Ars dissimulandi (Andrzeja Dudycza rozstanie z Kościołem)* w: *Kultura polska a kultura europejska. Prace ofiarowane Prof. Januszowi Tazbirowi w sześćdziesiąt rocznicę urodzin [(De Andreae Dudicii ab Ecclesia defectione) in:]* Warszawa 1987, s. 189-204.
- Szorc - *Korespondencja Stanisława Hozjusza, kardynała i biskupa warmińskiego* [Stanislai Hosii, cardinalis et episcopi Varmiensis, epistularum commercium], T. 6: *Rok 1565*, oprac. Alojzy Szorc, Olsztyn 1978.
- Wierzbowski JU - Teodor Wierzbowski, *Jakub Uchański, arcybiskup gnieźnieński (1502-1581). Monografia historyczna* [Iacobus Uchański, archiepiscopus Gnesnensis (1502-1581). Monographia historica], Warszawa 1895 (Uchansiana, T. 5).
- Volumina legum* - Przedruk zbioru praw staraniem XX. Pijarów w Warszawie od r. 1732 do 1782 wydanego [Collectio legum, Varsaviae a. 1732-1782 cura Patrum Scholarum Piarum iterum typis edita], T. 1-2, Petersburg 1859.
- Wiśłocki - *Liber diligentiarum facultatis artisticae Universitatis Cracoviensis*, Pars 1: 1487-1563, Ex codice manuscripto in Bibliotheca Jagellonica asservato editionem curavit dr Wladislaus Wiśłocki, Cracoviae 1886 (Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce, T. 4).

Wojtyska ANP - *Acta Nuntiaturae Polonae*, T. 1: *De fontibus eorumque investigatione et editionibus, Instructio ad editionem, Nuntiorum series chronologica*, auctore Henrico Damiano Wojtyska, Romae 1990.

Załęski Stanisław, *Jezuici w Polsce*, T. 4, Część 1: *Kolegia i domy założone za królów Zygmunta Augusta i Stefana Batorego 1564-1588* [Societas Iesu in Polonia, T. 4, pars 1: Collegia et domus annis 1564-1588 regnantibus Sigismundo Augusto et Stephano Batoreo conditae], Kraków 1905.